

3. Освітньо-професійна програма «Соціальна робота» першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 231 Соціальна робота. URL: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2024/08/231-op-sotsialna-robota-bac-2024_compressed-1.pdf
4. Поліщук В. А. Роль волонтерської практики в процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Вип. 29. С. 153–156.
5. Студентська спілка волонтерів. URL: <https://ksptsr.pnu.edu.ua/diialnist/>
6. Winged. Called to be the second wing. Лідер у Мені. 23.02.2022. URL: <https://cutt.ly/WC0Ovtq> (дата звернення: 23.02. 2025).

СОЦІАЛЬНО-ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Сайко Наталія

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

saiko@gsuite.pnpu.edu.ua

Система вищої професійної освіти в Україні має виконувати не лише функції формування професійних компетентностей, які забезпечують вільне функціонування особистості в умовах професії, а і допомагати адаптуватися, інтегруватися у професійну сферу та підвищити якість особистісного життя.

Питаннями удосконалення системи професійної підготовки займаються сучасні українські вчені такі, як Марина Гриньова [1], Віра Поліщук [5], Валентина Костіна [3], Ренате Вайнола [2], Ірина Сопівник [4] та інші. В їх працях розглядаються різні аспекти розвитку професійної компетентності фахівців соціальної сфери, аналізуються інноваційні технології.

Однак реалії сучасності, війна ставлять нові вимоги до змісту та функцій вищої освіти. Особливу увагу потрібно звернути на соціально-інтеграційний потенціал вищої освіти, який включає підсилене формування навичок комунікації та емпатії; обов'язковим є вивчення методів соціальної підтримки та адаптації як власної особистості, так і іншої людини; розвиток навичок кризового втручання. З цієї метою важливим є навчання студентів в умовах навчально-практичних центрів та лабораторій, що дає можливість швидко засвоювати професійні знання та формувати компетентності.

Прикладом реалізації такої моделі навчання може слугувати досвід підготовки майбутніх соціальних працівників кафедрою соціальної роботи, реабілітації та повоєнної адаптації Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Місією кафедри визначено підготовку фахівців соціальної та соціально-педагогічної сфери здатних до реалізації завдань соціальної роботи, соціалізації, адаптації, реабілітації, інтеграції осіб у соціальні зв'язки та взаємовідносини сучасного суспільства.

Кафедра є центром створення умов для становлення і розвитку майбутніх професіоналів, що достатньою мірою володіють Soft Skills для ефективного

розв'язання складних завдань соціальної роботи у воєнний та поствоєнний період розвитку держави.

При кафедрі діє навчально-практичний центр з соціальної педагогіки та соціальної роботи «Соціальне становлення особистості», який є структурним навчальним підрозділом факультету психології і соціальної роботи. Центр створений для організації поглибленої практичної підготовки студентів спеціальності 231 Соціальна робота в умовах максимально наближених до майбутньої професійної діяльності та забезпечує формування здатності до вирішення фахових завдань у галузі соціальної, соціально-педагогічної роботи, у тому числі управління соціальними, педагогічними процесами та процесами, що мають місце в індивідуальному розвитку особистості; проведення науково-дослідної та профорієнтаційної роботи кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи.

Навчально-практичний центр співпрацює з освітніми закладами, з державними і недержавними соціальними установами, громадськими організаціями, пенітенціарними закладами усіх рівнів і типів підпорядкування м. Полтави та Полтавської області, які є базою проведення семінарсько-практичних, лабораторно-практичних занять з навчальних дисциплін, що відповідають основному напрямку і завданням перелічених структур та базою для реалізації науково-дослідних і профорієнтаційних завдань. Зокрема тісно організована співпраця з Центрами соціальних служб (обласним та міським) з Центром комплексної реабілітації осіб з інвалідністю, Міжнародною антинаркотичною асоціацією, БО «Громадським здоров'ям», БО «Світло надії», БО «Вихід-є» та ін.

Кафедрою створено тренінговий центр, на базі якого здійснюється тренінгова робота з різними категоріями населення, відбувається реалізація проєктної діяльності. На даний момент відбувається реалізація проєкту для внутрішньо переміщених осіб «Ми поруч», який спрямований на гармонізацію психоемоційної сфери особистості засобами глинотерапії та зеленого туризму.

Фахівці соціальних установ долучаються до проведення заходів, майстер-класів, гостьових лекцій, неформального навчання здобувачів освіти. Викладачі кафедри систематично здійснюють модерацію участі студентів у низці виховних, просвітницьких, волонтерських заходів, соціальних акцій. Викладачі разом зі студентами проводили заходи для дітей з вимушено переміщених сімей, які тимчасово мешкають у гуртожитках ПНПУ. Ініційовано участь студентів у багатьох тренінгах, соціальних і волонтерських проєктах. Здобувачі освіти долучені до проєктів «Старенькі», «Соціальний гардероб», «Діти та віна» та інші.

Для розширення можливостей практиків соціальної роботи та студентів кафедрою розроблено сертифікатні освітні програми, які спрямовані на розширення, поглиблення знань з певних соціальних питань та напрямів соціальної роботи. Так, сертифікатна освітня програма «Соціальна робота. Історичні передумови. Базові уявлення. Виклики воєнного часу» спрямована на обговорення та розкриття можливостей соціального працівника в умовах війни; розглядаються глобальні та конкретні зміни в соціальній роботі у зв'язку з

війною. Сертифікатна освітня програма «Соціально-педагогічна підтримка уразливих категорій населення» спрямована на поглиблення знань студентів роботи з уразливими категоріями населення такими, як внутрішньо переміщеними особами, особами з інвалідністю та іншими. Сертифікатна програма «Концепція хвороби залежності» розкриває особливості роботи за реабілітаційною програмою «12 Кроків», яка сприяє одужанню від різних видів залежності.

Також особливо потужним потенціалом для формування інтеграційних умінь у майбутніх соціальних працівників є участь спільно з викладачами у проєктах. Викладачі та студенти взяли участь у проєкті «Благополуччя дітей і педагогів: дієві інструменти та практики психосоціальної підтримки» LEGO Foundation спільно з організацією MHPSS Collaborative; «Діти і війна: навчання технік зцілення» Благодійний фонд «Надія по всьому світові» (HOPE worldwide, Канада); «Створення комунікативного майданчику для внутрішньо переміщених осіб «Poltava Green Open Garden» Спільна ініціатива ЄС та ПРООН; у проєкті «Старенькі» спільно з ГО «Нове відповідальне управління та інш. Проєктна діяльність створює для студентів умови максимально наближені до справжніх професійних, що є дієвим засобом формування майбутніх соціальних працівників. Кафедра продовжує активно працювати над соціально-інтеграційним потенціалом професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, оскільки це є критично важливим для побудови інклюзивного, справедливого та солідарного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гриньова М. В. Сучасні напрями реалізації інноваційного управління закладами освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2024. № 33. С. 50–58.
2. Вайнола Р. Х., Нарійчук М. Д. Моделі розвитку професійної самосвідомості майбутнього соціального працівника. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені МП Драгоманова. Серія ІІ: Соціальна робота. Соціальна педагогіка*. 2018. № 24 (1). С. 27–34.
3. Кабусь Н., Костіна В. Підготовка майбутніх фахівців соціальної галузі до здійснення соціальної реабілітації та інклюзії в умовах війни в Україні. *Новий колегіум*. 2025. № 4. С. 52–59.
4. Сопівник І. В. Детермінанти лідерства у підготовці фахівців із соціальної роботи. *Розвиток лідерського потенціалу жінок в академічному середовищі: міжнародний досвід для потреб розбудови України*: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2024. 298 с.
5. Поліщук В. А. Формування соціальної відповідальності у майбутніх фахівців соціальної роботи: системний підхід. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2022. № 2 (9). С. 281–288.